

МОТИВИ

КЪМ ЗАКОНА ЗА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ НА ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА

В последните десетилетия у нас се наблюдава тревожна тенденция за увеличаване на случаите на физически лица, изпаднали в трайно състояние на невъзможност да изплащат задълженията си. Свръхзадължеността може да доведе до социални и здравни проблеми, до социално изключване и изолация, както и да постави в риск основните потребности на деца и на лица със специални нужди в семейството на свръхзадължения, но тя не е само частен проблем. Практиката доказва, че доброто финансово състояние на гражданите е съществен стимулиращ фактор за националната икономика, тъй като високото ниво на потребление е предпоставка за стабилност и икономически растеж.

От друга страна, засегнати от свръхзадължеността и последиците от нея са и активните и амбициозни граждани, предприемачи, които искат да стартират професионалната си кариера в България, но не разполагат с нужната им сигурност и възможност за втори шанс, която би им предоставило нормативното регулиране на несъстоятелността на физически лица.

Към настоящия момент, България е единствената държава в Европейския съюз, в която липсва правна уредба, уреждаща личния фалит на физически лица. За сравнение Хърватия, присъединила се към Европейския съюз през 2013г., е приела и има влязъл в сила нормативен акт, уреждащ фалита на физическите лица от 2016г.

На този фон, в България все още равнищата на необслужваните кредити през юни 2018 г. (9,2%) са значително над средните за Европейския съюз, а напредъкът в реструктурирането е изключително бавен. За сравнение през 2017г. необслужваните кредити са 800 милиона, а тези на физически лица – 600 милиона т.е. 2/3 от тях. Към края на месец юни 2017г. записани в Централния кредитен регистър на БНБ са 2,33 милиона кредитополучатели, от тях 2,217 милиона са български граждани. Към края на 2018г. кредитополучателите са 2,475 милиона, от тях 2,26 милиона са физически лица, 102 000 са чужди граждани, а 8000 са физически лица със свободни професии. Сред числата не попадат задълженията на граждани например за битови сметки и други дългове.

Отчитайки обществената необходимост от предприемане на законодателни и административни мерки за разрешаване на проблемите на свръхзадължеността в гражданския оборот, настоящият законопроект е съобразен със съвременните модели и добри практики, както и с

инициативите на Европейската комисия за хармонизиране на националните режими по несъстоятелност и реструктуриране.

По този начин ще се постигне уеднаквяване и стандартизация на правната уредба до степен, която ще улесни взаимното признаване на последиците от производството по несъстоятелност на физически лица от юрисдикциите на другите държави членки на Европейския съюз.

Производството по несъстоятелност на физически лица има за цел преодоляване на състоянието на свръхзадълженост чрез частично опрощаване на задълженията, справедливо удовлетворяване на кредиторите и създаване на възможности за възстановяване на социалната, предприемаческата и трудовата активност на длъжника (право на втори шанс). Предназначено е преди всичко за лица, които са в състояние да формират доходи, за да подпомагат себе си и своето семейство, но прекомерната тежест на задълженията подкопава тяхната инициатива и понякога може да ги демотивира да работят и да получават средства.

За тази категория физически лица следва да има достъп до регламентирана процедура, чрез която се постига рационален и справедлив компромис за степента на удовлетворяване на кредиторите, като същевременно се избягват непродуктивните и непропорционално големи разходи, които всеки отделен кредитор би направил в индивидуален изпълнителен процес за проучване на имуществото и за принудително изпълнение.

Производството по несъстоятелност следва да е достъпно и най-вече за лица, изпаднали в трайни финансови затруднения поради обективни причини – безработица, здравословни проблеми, загуба в семейството, природни бедствия и др. подобни.

В основата му е залегнала възможността за справедливото споделяне на тежестта от свръхзадължеността между кредиторите и длъжника-физическо лице.

Производството предлага една бърза, прозрачна и достъпна процедура, насърчавана и подпомагана от държавата, която се развива пред съда с възможност за участие на всички кредитори, като гаранция за законосъобразност и стабилност на последиците от производството.

От нея могат да се ползват българските граждани с адрес на територията на Република България, граждани на държави-членки на Европейския съюз и членовете на техните семейства, граждани на трети държави, получили разрешение за постоянно пребиваване, които отговарят на заложените в закона критерии.

От специфичната защита, която предоставя производството, могат да се ползват единствено добросъвестните длъжници. Добросъвестността се преценява във всеки отделен случай според вида на задълженията, техния произход, периода на неизпълнение, поведението на длъжника и опитите

му да изплати задълженията си. Длъжникът следва да бъде добросъвестен през цялото време на производството до приключването му.

Основание за откриване на производството по несъстоятелност е състоянието на свръхзадълженост на длъжника. То е обективно, фактическо състояние с траен характер, при което лицето не разполага с достатъчно парични средства, за да изпълни свои парични задължения с настъпил падеж и с оглед очакваните доходи и предстоящи падежи на други задължения, няма да бъде в състояние да удовлетвори кредиторите си по парични вземания за продължителен период от време, който е дефиниран в закона. Свръхзадълженост не е налице, ако затрудненията на лицето са временни, а общият рамер на задълженията не надвишава пет пъти размера на минималната работна заплата, определена за страната.

Публичността на производството се осигурява чрез изграждане на електронен, общодостъпен регистър, в който се въвежда информация за физическите лица, подали молба за откриване на производство по несъстоятелност, за актовете на съда, постановявани в производството по несъстоятелност, данните за назначения управител на имуществото, както и информация относно обявяването в несъстоятелност според различните процедури. Публикуването на информация относно откритото производство по несъстоятелност в електронния регистър е гаранция за включване на заинтересуваните кредитори в производството.

Лицето, което администрира масата на несъстоятелността, установява и може да присъединява кредиторите в производството по несъстоятелност, е управителят на имуществото. В законопроекта са предвидени в пълна степен изискванията, на които трябва да отговаря лицето, предвид характера и важността на неговата дейност.

Той може да бъде служител към Комисията за защита на потребителите, държавен съдебен изпълнител, лице, вписано като синдик, или друго лице, отговарящо на необходимите изисквания, като освен това не трябва да е осъждано за умишлено престъпление от общ характер, трябва да има завършено висше юридическо или икономическо образование и не по-малко от 3-годишен стаж по специалността, да не е съпруг на длъжника или на кредитор и няма родство с тях, не е кредитор в производството по несъстоятелност и не се намира с длъжника или с кредитор в отношения, които пораждаат основателно съмнение за неговата безпристрастност. Управителят следва да разполага и със сертификат за завършено специфично обучение относно производството по несъстоятелност на физически лица.

Производството може да започне, както по молба на длъжника, така и на кредитор. В случай, че молбата е подадена от кредитор, на длъжника е предоставена възможност да прецени дали иска да бъде образувано производство срещу него.

Компетентен съд е окръжният съд по настоящия адрес на длъжника по аналогия от търговската несъстоятелност и предвид натовареността на районните съдилища, както и с оглед на предвидения принцип на бързина на производството.

Съобразно доходите, имуществото и задълженията на длъжника се предвиждат алтернативи на процедури. Те се включват три групи решения – за обявяване в несъстоятелност с одобряване на погасителен план, за обявяване на длъжника в несъстоятелност с ликвидация на имущество и за обявяване в несъстоятелност при липса на доходи и имущество.

Във всички случаи, с цел защита на кредиторите и дисциплиниране на длъжника, опрощаването на остатъка от задълженията се предвижда да бъде възможно след изтичане на определен период от време, през който длъжникът извършва частични плащания или се осребрява негово имущество. Опрощаването става с отделен акт на съда като се извършва проверка за изпълнение на предвидените задължения. Във всички случаи обаче се запазва несеквестируемостта на доходите и имуществото на длъжника, а предвидените кратки срокове и възможността за обжалване гарантират бързината и справедливостта в производството.

Предвижда се също така да бъдат запазени направените обезпечения с оглед правната сигурност на интересите на кредиторите.

Специфична роля в производството е предвидена и за държавата, която осигурява и насърчава провеждането му. Таксите и разноските по производството не се събират предварително от длъжника предвид характера на производството.

За разлика от търговците, които по занятие сключват сделки и упражняват дейност, насочена към постигане на стопански резултат, поради което разполагат или се очаква да разполагат със специални знания и са подготвени за защита на интересите си, физическите лица в много случаи ще изпитват затруднения не само при попълване на необходимите документи, а и при заплащане на всички разходи при провеждането му. В тази връзка, допълнително се предвижда министърът на правосъдието следва да издаде нормативен акт, с който да утвърди образци на документите, използвани в производството по този закон, освен това се предвижда страните в производството да получават удостоверение за вписани обстоятелства или копие от обявен акт без заплащане на такса от всяка служба по вписванията.

Обобщено, целта на настоящия законопроект е да бъде предвиден втори шанс на добросъвестните физическите лица и техните семейства, като са отчетени всички обстоятелства, които не само гарантират справедливо удовлетворяване на кредиторите, но и осигуряват жизненото оцеляване и бъдещото финансово стабилизиране на длъжниците. По този начин ще бъде изключена необходимостта от въвеждането на абсолютна давност в гражданския оборот, ще бъдат стимулирани длъжниците да

правят вноски към кредиторите си с цел освобождаване от задължения, тъй като към настоящия момент голяма част от тях прибегват към сивия сектор с цел избягване на удържане на вноски, а по този начин косвено ще бъде стимулирана и икономиката на страната.